

**Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет**

Кафедра туризму

**Методичні вказівки до
проходження навчальної
практики**

для студентів 1-го курсу денної форми навчання
галузі знань 24 “Сфера обслуговування”
напряму підготовки 242 „Туризм”

ЧЕРНІГІВ 2015

Методичні вказівки до проходження навчальної практики для студентів 1-го курсу денної форми навчання галузі знань 24 “Сфера обслуговування”, напряму підготовки 242 „Туризм” / Укл. Алешугіна Н.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2015 р. – 12 с.

Розробник: к.е.н., доц.. Алешугіна Н.О.

Рецензент: к.е.н., доц.. Коваль П.Ф.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туризму
Протокол № 2 від 31.08.2015 року

ВСТУП

Методичні вказівки і програма проходження виробничої практики для студентів 1-го курсу денної форми навчання розроблено відповідно до навчального плану спеціальності та програми практики.

Програма навчальної практики – це розгорнутий план професійної підготовки за спеціальністю. Програма практики відображає сукупність тематичних занять, з вказівкою їх термінів проведення, відповідно вимогам кваліфікаційної характеристики навчального плану.

Метою навчальної практики є ознайомлення студентів 1 курсу зі змістом їх майбутньої професії, з характером та сферою професійної діяльності, з особливостями практичної діяльності підприємств туристичної галузі, роллю фахівців туристичного обслуговування у формуванні результатів господарської діяльності підприємств туристичного бізнесу різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання, їх конкурентоспроможного статусу на внутрішньому ринку та іміджу національного туристичного продукту на світовому ринку туристичних послуг.

Головні **завдання** навчальної практики:

- Прищепити любов до майбутньої професії;
- Визначити місце та роль фахівця туристичного обслуговування в розвитку ринку туристичних послуг, господарській і фінансово-економічній діяльності підприємства;
- Ознайомити з професійними вимогами до фахівця, необхідними практичними вміннями та навичками;
- Ознайомити зі сферою майбутньої професійної діяльності, переліком основних типів та категорій підприємств, які обслуговують подорожуючих та місцеве населення.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ, КОНТРОЛЬ ЗА РОБОТОЮ ПРАКТИКАНТІВ, ЇХ ЗВІТНІСТЬ.

Практика студентів проводиться в лабораторіях учбових корпусах університету, спортивно-оздоровчій базі ЧНТУ «Фортуна», ЗАТ «Чернігівтурист» і інших.

Перед виходом на практику студент має:

пройти інструктаж з організації проходження практики;

пройти інструктаж з техніки безпеки;

отримати завдання від керівника практики;

отримати зразки документації, яка підтверджує проходження студентом навчальної практики (додатки А, Б).

Проводить практику викладач кафедри туризму. Після закінчення практики студент здає звіт з практики і щоденник практики.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ “ВСТУП ДО ФАХУ”

№	Назва розділів і тем	Кількість робочих днів
1.	Професія “фахівець з туристичного обслуговування”, зміст, характер та сфера майбутньої професійної діяльності, специфіка змісту підготовки у ВНЗ	1
2.	Професіограма: сутність, значення, методика розробки	1
3.	Розробка професіограм професій, що представляють сектори управління та реалізації туристичних послуг туристичної індустрії	1
4.	Розробка професіограм окремих професій, що представляють сектори розміщення та харчування туристичної індустрії	1
5.	Розробка професіограм окремих професій, що представляють розважальний сектор туристичної індустрії	1
6.	Роль фахівців туристичного обслуговування у підвищенні соціально-економічної ефективності туризму	3
7.	Туристична індустрія: сьогодення та погляд у майбутнє	1
8.	Захист практики	1

3. ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Професія “фахівець з туристичного обслуговування”, зміст, характер та сфера майбутньої професійної діяльності, специфіка змісту підготовки у ВНЗ

Питання для обговорення:

1. Типи підприємств, види організацій і установ в туристичному бізнесі.
2. Посади, які може займати бакалавр з туризму.
3. Особливості підготовки фахівців для сфери туристичного бізнесу.
4. Співвідношення та взаємозв'язок фундаментальної та спеціальної підготовки.
5. Місце професійно-орієнтованих дисциплін у формуванні фахівця туристичного бізнесу.

Тема 2. Професіограма: сутність, значення, методика розробки

Питання для обговорення:

1. Що таке професіограма?
2. Для чого складається професіограма?
3. Які дані повинна містити професіограма?
4. Методи професіографічних досліджень.
5. Що таке психограма?

Завдання

1. Пройти психологічні тести на визначення рівня IQ, комунікабельності, лідерських якостей, концентрації уваги тощо.
2. Зробити фотографію часу виконання навчального завдання (робота в парах).

Тема 3.

Розробка професіограм професій, що представляють сектори управління та реалізації туристичних послуг туристичної індустрії

Завдання:

Скласти професіограми за поданим нижче планом:

- 1448.1 Менеджер (управитель) з туризму,
- 2481.2 Туризмознавець
- 3439 Інспектор з туризму
- 4221 Агент з організації туризму,

План професіограми

1. Назва професії та спеціальності за офіційно прийнятою номенклатурою (див. Класифікатор професій).
2. Таксономічні відомості: форма, тип, клас, група, спеціальність. (див. Класифікатор професій)
3. Назви посад.
4. Престиж, імідж, статус професії в даній галузі, регіоні, професійній групі.
5. Посадовий оклад і його оцінка (нижче середнього, середній і вище середнього в регіоні).
6. Коротка характеристика основних кваліфікаційних і посадових обов'язків.
7. Зміст праці (найважливіші технологічні операції, знаряддя та засоби праці, робоче місце, робоча поза, переважаючі рухи, продукція, види браку з вини фахівця та можливості його усунення, характер роботи: монотонний або різноманітний, змінний), у чому та як проявляється втома.
8. Умови праці (режим праці та робочий ритм, мікрокліматичні умови: шум, освітлення і т.п; основні вимоги до фізичного стану організму працівника, медичні протипоказання, основні заходи з охорони праці, виробничі травми, професійні захворювання).
9. Вимоги професії до людини (можливі труднощі та критичні ситуації, емоційно-вольові, ділові, моторні, моральні якості, увага, тип пам'яті, мислення).
10. Необхідні психологічні знання.
11. Необхідні знання.
12. Необхідна освіта.
13. Діапазон кваліфікації (розряди, класи і т.д.), а також перспективи адміністративного, професійного, наукового та інших видів просування, кар'єри.
14. Основні особливості спілкування: постійне або епізодичне, з вузьким або широким колом осіб, безпосереднє або опосередковане технічними засобами,

характер спілкування (вужкопрофесійне, з відвідувачами, клієнтами, в умовах обслуговування людей і керівництва підлеглими і т.д.).

15. Коротка характеристика основних особливостей динаміки трудової діяльності (вікові обмеження, велика плинність кадрів з даної спеціальності та інші обставини, що заслуговують уваги з точки зору загальної характеристики даної професії, спеціальності або посади).

Тема 4. Розробка професіограм окремих професій, що представляють сектори розміщення та харчування туристичної індустрії

Завдання:

Скласти професіограми за планом, поданим на с.5-6:

- 1315 Керуючий готелем
- 1315 Керуючий рестораном
- 1455.1 Менеджер (управитель) в готельному господарстві
- 1456 Менеджер (управитель) з організації харчування
- 5123 Офіціант

Тема 5. Розробка професіограм окремих професій, що представляють розважальний та транспортний сектори туристичної індустрії

Завдання:

Скласти професіограми за планом, поданим на с.5-6:

- 3414 Екскурсовод
- 3414 Організатор подорожей (екскурсій)
- 3474 Організатор культурно-дозвіллевої діяльності
- 3414 Інструктор оздоровчо-спортивного туризму

Тема 6. Роль фахівців туристичного обслуговування у підвищенні соціально-економічної ефективності туризму

Завдання: відвідати різні типи підприємств туристичної індустрії, спостерігати за роботою працівників, зайнятих у сфері туризму.

1. Експерсія до туристичного агентства

Питання для вивчення:

1. Види туризму, якими займається підприємство.
2. Додаткові послуги, які надаються туристичним підприємством.
3. Сегмент ринку, на якому працює підприємство.
4. Комп'ютерні програми, з якими працює підприємство.
5. Персонал, що працює на підприємстві, та його обов'язки.
6. Освіта персоналу турагентства
7. Основні вимоги роботодавця до працівників турагентства
8. Професійні якості персоналу турагентства

2. Експерсія до готелю

Питання для вивчення:

1. Споруди готелю, види приміщень.
2. Функціональне призначення приміщень і їх функціональний зв'язок.

3. Планувальне рішення вестибюльної групи приміщень.
4. Планувальне рішення поверхів готелю.
5. Технологічне обладнання готелю.
6. Персонал, що працює на підприємстві, та його обов'язки
7. Освіта персоналу готелю
8. Основні вимоги роботодавця до працівників готелю
9. Професійні якості персоналу турагентства

3. Спостереження за роботою екскурсовода:

Питання для вивчення:

1. Налагодження контакту з екскурсантами.
2. Володіння фактичним матеріалом, ерудиція та креативність.
3. Культура та виразність мови, емоційність розповіді, вміння зацікавити екскурсантів
4. Використання невербальних мовних засобів
5. Взаємовідносини екскурсовода та екскурсантів
6. Освіта екскурсовода

4. Спостереження за роботою інструктора з туризму

Питання для вивчення:

1. Освіта інструктора спортивно-оздоровчого туризму
2. Професійні якості інструктора спортивно-оздоровчого туризму
3. Кваліфікаційні вимоги до інструктора з туризму
4. Лідерські якості та організаторські здібності
5. Знання техніки безпеки, основ гігієни та санітарії, правил надання першої долікарняної допомоги
6. Краєзнавча та екологічна робота

Тема 7. Туристична індустрія: сьогодення та погляд у майбутнє

Робота зі спеціальною і періодичною літературою галузевого та професійного спрямування, що передбачає узагальнення переліку професійної періодичної літератури та стислий огляд проблемних питань, висвітлених у дослідженій літературі.

Напистання дайджесту на тему “Туристична індустрія: сьогодення та погляд в майбутнє”

Тема 8. Захист практики

Формою підсумкового контролю отриманих знань з навчальної практики «Вступ до фаху» є захист практики, який проводить керівник практики від кафедри туризму в останній день навчальної практики за розкладом занять. Захист проводиться у формі співбесіди між студентом та викладачем – керівником практики. Основними вимогами до захисту є:

виконання Робочої програми навчальної практики «Вступ до фаху» в повному обсязі;

написання та подання щоденника та звіту з навчальної практики.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики. Загальна форма звітності студента за практику – письмовий звіт, підписаний і оцінений науковим керівником. Звіт друкується на комп'ютері і повинен мати наступну структуру:

- титульна сторінка;
- зміст;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Першою сторінкою звіту є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації сторінок звіту. Номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки вкінці. Титульний аркуш виконується згідно з формою, наведеною у додатку А.

Зміст подають на початку звіту. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики.

Обсяг звіту – 20–25 сторінок. Звіт виконується на аркушах білого паперу формату А4 (210x297 мм) без рамки. Текст пишеться вручну або набирається на комп'ютері через півтора інтервали. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, вирівнювання – по ширині, абзацний відступ скрізь однаковий – 1,0 см. Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Нумерація сторінок роботи повинна бути наскрізною, включати список літератури і додатки. Нумери сторінок проставляються арабськими цифрами у правому верхньому куті аркуша. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Список використаних джерел оформляється відповідно до вимог державного стандарту ДОСТ 7.1-8.4 (Додаток В) і подається в алфавітному порядку.

Додатки оформлюють як продовження звіту на наступних його сторінках після списку використаних джерел. Вони містять необхідний ілюстративний і довідковий матеріал. Кожний додаток розташовують з нової сторінки зі вказівкою вгорі праворуч сторінки слова «Додаток» та його позначення. Додатки позначаються великими літерами за алфавітом, починаючи з А. Усі сторінки звіту та додатків повинні бути зброшурованими.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальної практики проводиться за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Результати навчальної практики оцінюються на:

-«відмінно», якщо студент постійно працював на робочому місці під час практики і виконав всі завдання практики, студент вільно володіє матеріалом і відповідає на всі запитання під час захисту результатів практики;

-«добре», якщо студент постійно працював на робочому місці під час практики, виконав завдання практики, студент володіє матеріалом і відповідає на більшість запитань під час захисту результатів практики;

-«задовільно», якщо студент працював на практиці, студент орієнтується в матеріалі і відповідає на запитання під час захисту результатів практики;

-«незадовільно» і вважається не зарахованою, якщо студент фактично не працював під час практики, або час від часу пропускав заняття без поважних причин, не виконуючи завдань керівника практики, студент слабо або зовсім не орієнтується в матеріалі і не відповідає на запитання під час захисту результатів практики.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Класифікатор професій України ДК 003:2010 [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984. [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>
3. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>
4. Вища освіта України і Болонський процес [Текст] : навч. програма / розроб. М. Ф. Степко [та ін.] ; МОН України. - К. : Дельта, 2007. - 21 с.
5. Вишневська О. О. Феномен туризму у сучасному соціокультурному просторі: [монографія] / Вишневська О.О. – Х. : ХНУ, 2009. – 294 с.
6. Волков Ю.Ф. Введение в гостиничный и туристский бизнес [Текст]/ Серия «Учебники, учебные пособия» / Волков Ю.Ф. – Ростов-на Дону: Феникс, 2003. – 352 с.
7. Гарбер Е.И., Козача В.В. Методика профессиографии [Текст] / Е.И.Гарбер, В.В.Козача. - Саратов: Изд-во Саратов. Ун-та, 1992.
8. Грицак Ю. П. Организация самостоятельного туризма: Учебное пособие для студентов специальности «туризм» [Текст] / Ю.П.Грицак. – Харьков: Экограф, 2008. – 164 с.
9. Егоренков Л. И. Введение в технологию туризма : учебно-методическое пособие [Текст] / Л. И. Егоренков. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 304 с.
10. Ильина Е.Н. Туроперейтинг: организация деятельности : учебник для студентов высших учебных заведений туристского профиля [Текст]/ Е. Н. Ильина ; Российская международная акад. туризма. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Москва : Финансы и статистика, 2008 – 239 с.
11. Кусков А.С. Туроперейтинг [Текст]/ А. С. Кусков, В. Л. Голубева. – Москва : Форум , 2009. – 399 с.
12. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник [Текст]/ О.О.Любіцева, В.К. Бабарицька. – К.: Київський університет, 2008. – 335 с.
13. Мохова Ю. А. Турфирма: с чего начать, как преуспеть : советы владельцам и управляющим [Текст] / Юлия Мохова, Георгий Мохов. – Москва [и др.]: Питер, 2009. – 235 с.
14. Сокол Т. Г. Основы туристичної діяльності : підручник [Текст] / Сокол Т.Г. – К. : Грамота, 2006. – 263 с.
15. Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку: Монографія [Текст]/ За ред. проф. В.В. Александра. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – 268 с.
16. Уокер Дж. Р. Введение в гостеприимство: Учеб. пособие / Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 607 с.
17. Фиглин Л.А. Профессиограмма [Текст] / Л.А.Фиглин // Социология труда. Теоретико-прикладной словарь./отв. ред. В.А.Ядов. - Спб.: Наука, 2006 г. -С. 230-231.
18. В мире профессий (сборник профессиограмм) [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.shag.com.ua/sbornik-professiogramm-cto-takoe-professiya.html>
19. Профессиограммы специалистов. Сайт профессий. [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://profigrama.ru/>

Титульний лист звіту з навчальної практики “Вступ до фаху”

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ**

Факультет життєдіяльності, природокористування і туризму

Кафедра туризму

**Звіт
з навчальної практики “Вступ до фаху”**

Студента

1 курсу, групи _____

напрямку підготовки 24 “Сфера
обслуговування”

фахового спрямування 242 „Туризм”

Форма щоденника проходження практики

Титульний лист

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЩОДЕННИК НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
“Вступ до фаху”**

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові у родовому відмінку)

Інституту	ННІ управління та адміністрування,
Факультету	життєдіяльності, природокористування і туризму
Кафедри	туризму
Освітньо-кваліфікаційного рівня	бакалавр
Галузі знань	24 “Сфера обслуговування”
Напряму підготовки	242 “Туризм”
_____ курсу, групи _____	

Чернігів, 201_ рік

Висновок керівника практики

Під час проходження практики студент(ка) *постійно / періодично* відвідував(ла) заняття та заходи, *успішно / в основному* виконав(ла) завдання, передбачені тематичним планом, *вільно / в основному володіє / орієнтується* в *пройденому* матеріалі

та заслуговує на оцінку “ _____ ”

Керівник практики

Зразки бібліографічних описів використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Навчальні посібники, підручники, монографії: один, два або три автори	Стафійчук В.І. Рекреалогія: навч. посіб. [Текст] / В.І.Стафійчук – К.: Альтерпрес, 2008. – 264 с. Герасимович В.Н., Голубь А.А. Методология экономической оценки природных ресурсов [Текст] / В.Н.Герасимович, А.А.Голубь. – М.: Просвещение, 1980. – 195 с.
чотири автори	Туристичні об'єкти України [Текст] / Під ред. В.М.Лабскір. – Х.: НТУ "ХПІ", 2002. – 175 с.
Книги під назвою	Замки та фортеці [Текст] = Castles and Fortresses / упоряд., вступ. ст., комент. Л. В. Прибеги; перед. сл. М. Жулинського; пер. англ. мовою О. Подшибіткіної; пер. фр. мовою О. Кобушкіної. - К., 2007. – 351 с.
Перекладні видання	Уокер Дж.Р. Введение в гостеприимство: [Текст] / Дж. Р.Уокер, пер.с.англ. М.Адамов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 463 с.
Щорічники	Населення України, 1998 рік [Текст]: демографічний щорічник / Держ. ком. статистики України, Упр. статистики населення / Л.М. Стельмах (відп. за вип.). – К.: Б.в., 1999. – 466 с.
Автореферати дисертацій	Кірсенко М. В. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918-1920 років (Політико- дипломатична історія з доби становлення Чехословацької республіки) [Текст]: автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.02 / НАН України. — К., 1998. — 36с.
Складові частини журналу, газети	Бейдик О.О., Криницька Л.Л. Світові рекреаційно-туристські ресурси [Текст] / О.О.Бейдик, Л.Л.Криницька // Український географічний журнал. – 2007. - №2. – С. 49-55.
Закони	Закон України "Про туризм" від 05.09.1995 р. № 324/95-ВР // Туризм і охорона культурної спадщини: український та польський досвід: Монографія. / В.Вакулєнко, І.Валентюк, В.Грибан та ін. – К.: К.І.С., 2003. – С. 113-129.
Тези доповідей	Кравченко Н.О. Шляхи інноваційного розвитку рекреаційного господарства Полісся [Текст] / Н.О.Кравченко // Сучасні тенденції розвитку економіки, освіти та науки в контексті євро інтеграції: Матер. Всеукр. наук.-пр. конф. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2008. – С. 102-103.
Багатотомні видання	Географічна енциклопедія України [Текст]: в 3 тт. Т.2 / Ред. кол.: О.М.Маринич (гол. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1990. — 479 с.
Картографічні видання	Українські Карпати [Карті]: Долина: карта для туристів / Головне управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України. - К., 1998.
Стандарти	ДСТУ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1: 2003, IDT) [Текст]. – Взамен ГОСТ 7.1–84, ГОСТ 7.16–79, ГОСТ 7.18–79, ГОСТ 7.34–81., ГОСТ 7.40–82; введ. 2007–07–01. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 48 с.
Електронні джерела	Скиба М. Музей: статика чи динаміка? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.museum-ukraine.org.ua/index.php?go=News&in=view&id=4537

